

JOSEP ROVIRA

UNA LECTURA (FOTOGRÀFICA) DEL QUE HA ESTAT EL MÓN DE L'ESPECTACLE A CATALUNYA

Potser semblarà una mica estrany començar a parlar d'una exposició fotogràfica a partir d'una figura retòrica, però és que els esdeveniments que la van envoltar i la mostra mateixa en si —la de «Espectacle a Catalunya», de Josep Gol— hi obliga. Gol, altrament conegut com Josep Maria Armengol, i un grup més de fotògrafs de l'Associació de Fotògrafs de Premsa de Barcelona han anat reunint aquests últims anys de treball uns materials que ara ens presenten i que tenen per objecte el món del teatre.

El magic Hausson.

Una cultura com la nostra, situada a l'àrea mediterrània, comporta que el teatre clàssic, d'escenografia italiana, hagi traçat ponts d'enllaç amb el folklore i la tradició de les festes populars. D'aquesta simbiosi se n'extreu, entre altres resultats, una utilització del carrer com a espai escenogràfic. Això és el que insinua un dels textos introductoris que hi havia a l'entrada de l'exposició i que també és al catàleg editat. I aquí és on va sorgir la primera de les paradoxes, el fenomen retòric de què parlàvem abans.

Quan l'exposició encara no feia ni una setmana que

Tortell Poltrona.

Acumiadament a Charlie Rivel.

Els comedians: «cena».

Madame Arthur.

Tours La Cubana.

funcionava, una part de l'atrezzo que hi figurava —uns ninots dels Comediants que hi havia al carrer, davant la porta de la Sala Arcs—, va ser retirada davant les protestes de l'entitat propietària de la sala. Ves si no és contradicció i paradoxa que una exposició dedicada a l'espectacle a Catalunya, i que proclama la utilització del carrer com a tret definitori de la cultura pròpia, hagi de recular portes endins forçada per les circumstàncies.

Però això no és tot pel que fa a la retòrica que es podria extreure de l'exposició. Una visita a la mostra de Gol i dels fotògrafs de premsa de Barcelona presenta alguns interrogants que tot seguit passarem a analitzar.

Moltes vegades s'ha parlat de les característiques diferenciadores de la fotografia en relació amb altres tècniques de la imatge del nostre segle, el cine i el més modern vídeo. L'arribada de l'animació de la imatge podria haver significat d'entrada el menysteniment dels recursos de la fotografia, si bé per sort no ha estat així. La fotografia, a diferència de la imatge en moviment, és una ficció que no existeix més enllà de les coordenades pròpies del paper o de la transparència. Es diu que si el vídeo és a les arts escèniques com la memòria al cervell humà, la fotografia és el concepte pur i intangible, carregat d'elements fins i tot màgics i irracionals, com qualsevol pensament humà.

És d'aquesta manera com hem anat donant forma a la segona de les paradoxes que surten a rebre l'espectador de la mostra «Espectacle a Catalunya». Una de les fotografies de Gol de la sèrie dedicada als Joglars és la que dona peu a tota la reflexió anterior. Un bisbe *full* té a les mans els comandaments d'una de les més sofisticades criatures de la tecnologia contemporània, una càmera de vídeo. La foto, feta en un dels assajos de *Teledium*, ja té de entrada un reclam extraordinari. No és normal veure hàbits de capellà al darrera d'un munt de cables i visors. Però és que, a més la presència d'una càmera de vídeo fa pensar en el protagonisme que aquest aparell té, quan la majoria de vegades, el que en veiem és sols el resultat, és a dir, les imatges filmades.

Feta aquesta reflexió, hi ha dues maneres de veure i d'entendre la mostra de «Espectacle a Catalunya». La

primera podria reduir-se a la visió d'un seguit de fotografies fetes en un ventall d'obres de teatre que han passat pels escenaris catalans en els darrers anys. La segona significaria una lectura interpretada de les fotografies que es presenten a l'exposició. Si se segueix la primera, ni la mostra és exhaustiva ni les fotografies criden l'atenció per la seva extraordinària factura. És clar que es podria argüir que la fotografia de premsa no sempre pot aconseguir oportunitat i condicions tècniques immillorables i que el que hi preval és la quantitat d'informació que pot arribar a copsar cada obertura de la cortineta, però també ha de quedar clar que no és el mateix fotografiar reunions de polítics que esportistes en acció o actors interpretant, i que l'estètica de tot moviment o d'una escenografia facilita les coses, però també exigeix molt més.

Serà doncs, la segona fórmula de lectura de l'exposició, la que podrà arribar a donar algun sentit o bastir una ànima que lligui tota l'obra presentada a «Espectacle a Catalunya». Ja ho diu el mateix autor de les fotografies en el catàleg. «Aquests són uns quants segons de diversos espectacles per tal de fer un nou espectacle, un espectacle fotogràfic».

Si recuperem ara el debat que abans portàvem i que ens feia veure la fotografia com una ficció que no existeix en la realitat ni enlloc més que en els eixos del negatiu, podrem entendre una mica més el valor de «Espectacle a Catalunya». El problema és que no sempre la ficció és perfecta i que unes fotografies que haurien d'entrar pels ulls són algunes vegades massa tallades pel cantó del gènere periodístic, que, com diem abans, prefereix la informació abans que la creació.

I acabem amb una paradoxa legal. Tal com una carta que es repartia a l'entrada de l'exposició indicada, Josep Gol no havia aconseguit que la revista per a la qual havia treballat, *Cambio 16*, li tornés els negatius que per simple propietat d'autor li pertanyen i que havia decidit d'incloure en l'exposició.

No hi va haver res a fer i els drets de tot fotògraf a recuperar els seus negatius es van veure un cop més conculcats●

JOSEP ROVIRA, periodista.